

Cvičení z rodinného práva

Doc. JUDr. Zdeňka Králíčková, Ph.D.
Mgr. Martin Kornel, Ph.D.

2020/2021

SYLABUS V

Jméno a příjmení dítěte.
Rodičovská odpovědnost. Práva dítěte.
Vyživovací povinnost a právo na výživné.

A. TEORETICKÁ ČÁST.

Není nutné písemné zpracování.

Nastudujte zákon a učebnici tak, abyste byli schopni odpovědět na následující otázky.

1. Jaké jméno mohou rodiče zvolit dítěti? Jaké jim stanoví zákon „limity“?
2. Jak je tomu s příjmením dítěte, kdo je určí a jak je možné je měnit.
3. Kdy dochází ke změně příjmení dítěte *ex lege*?
4. Jakým rodičům náleží rodičovská odpovědnost *ex lege*? Kterým okamžikem ji nabývají? Odlište „nositelství“ a „výkon“ rodičovské odpovědnosti ve vazbě na příslušná ustanovení zákona.
5. Zaobírejte se postavením nezletilého nesvéprávného rodiče a rodiče omezeného soudem ve svéprávnosti.
6. Co tvoří obsah rodičovské odpovědnosti a co je jejím účelem?
7. Co patří do podstatných věcí, které se týkají dítěte a ve kterých se musí rodiče dohodnout?
8. Definujte pojem bydliště dítěte a odlište jej od trvalého pobytu jako veřejnoprávní evidence.
9. Co je to nezákonné přemístění dítěte?
10. Může rodič „unést“ své dítě?
11. Jak český právní řád chrání zájmy nezletilého dítěte v případech, kdy pouze jeden z rodičů je nositelem rodičovské odpovědnosti, a jak v případech, kdy rodičovská odpovědnost nenáleží ani jednomu z nich?
12. Jakým způsobem může rodič „přestat být“ nositelem rodičovské odpovědnosti?
13. Rozveďte, ve kterých situacích může být rodičovská odpovědnost omezena, resp. kdy je možné její výkon pozastavit, či jí rodiče zcela zbavit. Kdo vykonává práva a zejména povinnosti vyplývající z rodičovské odpovědnosti, pokud stát do jejího výkonu autoritativně zasáhl?

14. Definujte pojmy „opatrovnictví“ a „poručenství“. Kdy musí být ustanoven dítěti „poručník“ ve vazbě na zásahy do rodičovské odpovědnosti?
15. Je zásah státu do rodičovské odpovědnosti důvodem pro zánik vyživovací povinnosti rodiče k dítěti?
16. Definujte participační práva dítěte. Zaobírejte se zákonnou domněnkou.
17. Odlište participační práva od částečné svéprávnosti dětí.
18. Zaobírejte se různými věkovými hranicemi dítěte dle občanského zákoníku i zvláštních předpisů.
19. Má dítě právo na spravedlivý proces? Jak se projevuje? Kdo dítě v řízení zastupuje?
20. Která řízení smí dítě „iniciovat“ samo?

Otázky k vyživovací povinnosti

1. Kdy vzniká a zaniká zákonná vyživovací povinnost?
2. Zabývejte se jednotlivými druhy vyživovací povinnosti ve vazbě na výši výživného a případné konkurence.
3. Stanoví zákon nějaké limity pro výši výživného?
4. Co znamená tzv. objektivizace výživného?
5. Zabývejte se problematikou zjišťování příjmů povinného, zejména ve vazbě na zákonnou domněnku příjmu.
6. Jakým způsobem může dojít k výkonu rozhodnutí?
7. Co jsou to motivační a sankční opatření?
8. Lze požadovat úroky z prodlení u dlužného výživného? Pokud ano, od kterého okamžiku?
9. Kdy může dojít k bezdůvodnému obohacení a jak je zákonem řešeno?
10. V jakém rozsahu musí plnit rodiče svoji vyživovací povinnost k dětem?
11. Co je to zálohování výživného rodičem? Jak se odlišuje od zálohování výživného státem?

12. V jaké výši mají povinnost zajistit výživné svým rodičům jejich děti? Co této vyživovací povinnosti předchází?
13. Odlište vyživovací povinnost dětí k rodičům od tzv. koadjutoria.

B. PRAKTICKÁ ČÁST.

Zpracujte písemně.

1. NOSITELSTVÍ A VÝKON RODIČOVSKÉ ODPOVĚDNOSTI

Nezletilá Eva po krátkodobé známosti s Adamem otěhotněla. Adam se však na uzavření manželství, ani na roli otce necítil, proto Evu ještě v průběhu těhotenství opustil. Po narození syna uzavřel s Evou dohodu, v níž souhlasil s placením výživného ve výši 4.000 Kč měsíčně a kontaktem každou sudou sobotu od 10:00 do 15:00. Takto nastavený kontakt se synem probíhal bez závažných problémů, až asi po půl roce Eva Adamovi oznámila, že syn je nemocný a kontakt se v danou sobotu nemůže uskutečnit, což měla doloženo i zprávou dětské lékařky. Adam však přístup Evy považuje za hrubé porušení dohody. Obrátil se proto na soud.

Odpovězte písemně:

1. Kdo je nositelem rodičovské odpovědnosti k novorozenému dítěti ve vazbě na příklad? Jak je tomu s výkonem jednotlivých povinností a práv v situaci, kdy se rodiče dítěte nedohodnou?
2. Zaobírejte se situací dítěte v případě, kdy se jeden z rodičů rozhodne i s dítětem odstěhovat tzv. na druhý konec republiky a přihlásit dítě do „drahé“ soukromé školky/školy. Jak by tomu bylo v případě nezákonného přemístění dítěte do ciziny?
3. Pokud by úprava péče, styku a výživy vyplývala z rozhodnutí soudu, za jakých podmínek může dojít k jeho změně? Nebrání zde překážka věci rozsouzené (*rei iudicatae*)?
4. Kde je upraven výkon rozhodnutí ve věcech péče a styku s nezletilým dítětem? Je v této věci rovněž kompetentní soudní exekutor? Lze výkon nařídit i bez návrhu?

Vypracujte písemně:

1. Petit návrh Adama ve věci určení místa bydliště dítěte a volby školky/školy.
2. Petit návrhu Adama na úpravu poměrů k dítěti, zejm. tzv. širšího styku.

2.SOUDNÍ „ZÁSAHY“ DO RODIČOVSKÉ ODPOVĚDNOSTI

Adam po smrti své manželky Evy vychovával jejich nezletilého syna. Po pěti letech kvůli opilosti ztratil zaměstnání a žil pouze z minimálních sociálních dávek. Vzhledem k tomu, že se mu jeho sociální situace zdála neúnosná, odhodlal se k *občasným krádežím kovů*, které poté prodával ve sběrnách surovin. V jednom případě však byla jeho trestná činnost zjištěna a Adam byl odsouzen k trestu odnětí svobody s podmíněným odkladem. Kvůli obavám z dalšího možného trestu a nástupu do vězení se odhodlal k této činnosti *přinutit svého nyní již čtrnáctiletého syna*. Syn se pak společně s otcem podílel na drobných krádežích kovů, avšak do sběrných surovin je již odvážel výhradně sám, tedy bez otce. Po půl roce provádění této činnosti však byl přímo v areálu sběrných surovin zajištěn policií a při výslechu se „přeřekl“, že dle tvrzení svého otce nemůže být za tuto činnost potrestán, neboť je ještě nezletilý. Policie proto tuto skutečnost sdělila orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

Vypracujte odpovědi na následující otázky:

1. Kdo je nositelem rodičovské odpovědnosti v této věci?
2. Jakým způsobem může být ze strany státu zasaženo do výkonu rodičovské odpovědnosti obecně a v tomto případě?
3. Existují nějaké méně invazivní prostředky? Co je to test poměrnosti?

Vypracujte:

1. Petit návrhu orgánu sociálně-právní ochrany dětí na zbavení Adama rodičovské odpovědnosti.
2. Výrok soudního rozhodnutí o ustanovení zákonného zástupce dítěti v případě zbavení Adama rodičovské odpovědnosti.
3. Výrok soudního rozhodnutí, kterým se Adamovi „navrací“ právo výkonu rodičovské odpovědnosti.

3. PRÁVO DÍTĚTE NA STEJNOU ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ JAKO JEHO RODIČE A NA ÚSPORY, ZÁLOHOVÁNÍ VÝŽIVNÉHO

Sedmadvacetiletý Adam již osmým rokem prezenčně studuje na vysoké škole. Jedná se o jeho čtvrté „studium“. Všechna předchozí byla *ukončena pro nesplnění předpokladů* zápisu do dalšího semestru. Protože rodiče dávali Adamovi každý měsíc částku 6.000 Kč, nebyl „nucen“ docházet na brigády či si jinak na studium přivydělávat. Z uvedené částky si navíc dokázal každý měsíc „odkládat“ 1.500 Kč. Jeho úspory tak nyní činí 48.000 Kč.

Ve vazbě na časté změny školy se Adamovi rodiče rozhodli *výživné již neposkytovat*. Protože se jedná o jediný Adamův „příjem“, rozhodl se celou věc řešit podle práva.

Odpovězte písemně:

1. Formulujte argumentaci obrany pro Adama i pro jeho rodiče (u každého alespoň tři argumenty).
2. Jak se stanovuje výše výživného pro zletilé dítě a jak dlouho trvá vyživovací povinnost rodičů k dítěti? Odlište jeho postavení od dítěte nezletilého zejména v procesní rovině. Vyhledejte relevantní judikaturu k otázce výživného dětí.
3. Definujte zálohování výživného. Kdo by byl vlastníkem „záloh“ na výživné a kdo by prováděl správu? Zamyslete se nad situací, kdy je jedno dítě nezletilé a druhé již zletilé.

Vypracujte písemně:

1. Petit žaloby na uložení povinnosti platit výživné zletilému dítěti.
2. Výrok rozhodnutí v případě, že v řízení bude prokázána Adamova schopnost sám se živit.
3. Výrok rozhodnutí, kterým bude rodičům uloženo, aby poskytovali nezletilému dítěti i prostředky na spoření.